

مستحب (اصول)

شیء مطلوب **مولا** ، با عدم **حرمت** ترک آن است.

فهرست مندرجات

- ۱ - تعریف
- ۲ - نکته اول
- ۳ - نکته دوم
- ۴ - نکته سوم
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

تعریف

مستحب، از اقسام محکوم به است؛ یعنی **شارع مقدس مکلف** را به انجام عملی تشویق و تحریص می‌کند، بی آن که در آن الزامی وجود داشته باشد؛ به بیان دیگر، مستحب، عملی است که فعل آن پسندیده است و ترکش **حرام نیست**؛ یعنی انجام دهنده آن سزاوار ستایش می‌باشد، ولی ترک کننده آن مستحق ذم نیست، مانند: **نماز و روزه مستحبی**.^[۱]^[۲]

نکته اول

در میان اصولی‌ها در این که **مندوب** ، مامور به است یا نه، اختلاف است؛ عده‌ای همانند «**مالکیه**» و «**شافعیه**» و «**حنابله**» مندوب را مامور به می‌دانند، به دلیل این که فعل مندوب، اطاعت است؛ اما «**حنفیّه**» به عدم مامور به بودن مندوب معتقدند.

نکته دوم

در این که استحباب، مدلول **لفظ** است یا حکم **عقل** ، اختلاف وجود دارد؛ بیشتر متأخرین معتقدند در جایی که بعث به مطلوب از سوی مولا با اراده غیر اکید باشد، به گونه‌ای که اگر مکلف با آن مخالفت کند مورد سرزنش قرار نگیرد، عقل به استحباب آن عمل، حکم می‌کند.

نکته سوم

مستحب (مندوب) سه قسم است:

۱. **مستحب مؤکد** ؛ فعلی است که ترک آن عقاب ندارد، ولی ترک کننده آن مستحق مذمت و عتاب می‌شود، مانند افعالی که مکمل واجبات دینی است، هم چون: **نماز جماعت** ، **اذان و اقامه**؛
۲. **مستحب مشروع** ؛ فعلی است که فاعل آن ثواب می‌برد، ولی ترک کننده آن سرزنش و عقاب نمی‌شود، مانند: تصدق بر فقرا و روزه روزهای دوشنبه و پنج شنبه هر هفته؛
۳. **مستحب زاید** ؛ فعلی است که از کمالات مکلف محسوب می‌شود، مانند: اقتدا به رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در امور عادی مثل خوردن، آشامیدن، راه رفتن و خوابیدن.^[۳]^[۴]^[۵]^[۶]^[۷]^[۸]

پانویس

۱. ↑ **حیدری**، علی نقی، **اصول الاستنباط**، ص ۸۲.
۲. ↑ **فیض**، علیرضا، **مبایذ فقه و اصول**، ص ۱۱۱.
۳. ↑ **زحیلی**، وهبه، **اصول الفقه الاسلامی**، ص (۷۸-۷۹).
۴. ↑ **سجادی**، جعفر، **فرهنگ معارف اسلامی**، ج ۴، ص ۲۲۴.
۵. ↑ **زهیرالمالکی**، مجد ابوالنور، **اصول الفقه**، ج ۱، ص ۵۶.
۶. ↑ **عبدالبر**، مجد زکی، **تقنین اصول الفقه**، ص ۱۵.
۷. ↑ **فاضل لنکرانی**، مجد، **سیری کامل در اصول فقه**، ج ۷، ص ۱۱۳.
۸. ↑ **عبدالبر**، مجد زکی، **تقنین اصول الفقه**، ص ۳۱.

فرهنگ نامه اصول فقه، تدوین توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، برگرفته از مقاله «مستحب».